ТӘБРИК ЕДИРИК!

РЕСПУБЛИКА ХАЛГ МААРИФИ ИШЧИЛӘРИНӘ АЗӘРБАЈЧАН ССР ФӘХРИ АДЛАРЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Республикада халг маарифинин инкишафында хидмәтләринә кәрә ашағыдакылара фәхри адлар верилсин:

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР МҮӘЛЛИМИ»

Абдуллајев Гәзәнфәр Чәби оғлу—Зәрдаб рајону Мәммәд Гасымлы мәктәбинин мүәллими

Әлијева Шәфигә Әлирза гызы—Бакы шәһәриндәки 190 нөмрәли орта мәктәбин мүәллими

Бәширова Дүнјаханым Ајбала гызы—Бакы шәһәриндәки 198 нөмрәли орта мәктәбин мүәллими

Бәһбудова Һәмидә Әли гызы—Бакы шәһәриндәки 134 нөмрәли орта мәктәбин директору

Гошгарова Ләтифә Сәмәд гызы—Бакы шәһәриндәки «Гәрәнфил» ушаг бағчасынын мүдири

Мирзәјева Зибејдә Агавәли гызы—Сабирабад Рајон Халг Маарифи Шө'бәсинин мүдири

Султанова Зара Чүмшүд гызы—Нахчыван шәһәриндәки 5 нөмрәли орта мәктәбин мүәллими

Седин Николај Јевдокимович — Бакы шәһәриндәки 145 нөмрәли орта мәктәбин директору

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ТЕХНИКИ ПЕШӘ ТӘҺСИЛИ УСТАСЫ»

Новрузов Вәли Агил оғлу—Кировабад шәһәриндәки 38 нөмрәли техники пешә мәктәбинин истеһсалат тә'лими устасы

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

РЕСПУБЛИКА ҺҮГУГ МҮҺАФИЗӘ ОРГАНЛАРЫНЫН ИШЧИЛӘРИНӘ «АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ҺҮГУГЧУСУ» ФӘХРИ АДЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Сосиалист ганунчулуғуну вә һүгуг гајдаларыны мөһкәмләтмәк ишиндә хидмәтләринә көрә ашағыдакылара «Азәрбајчан ССР әмәкдар һүгугчусу» фәхри ады верилсин:

Абдуллајев Зәјәм Оруч оғлу—Сабирабад Рајон Халг Мәһкәмәсинин сәдри

Әлијев Муса Мустафа оғлу—Азәрбајчан ССР Әдлијјә Назирлији мәһкәмә органлары идарәсинин рәиси

Әһмәдова Флора Чәфәр гызы—Азәрбајчан ССР Назирләр Совети јанында дөвләт арбитражынын баш дөвләт арбитри

Һүсејнов Баһадур Мәммәдгулу оғлу—Азәрбајчан ССР Дөвләт Тәһлүкәсизлији Комитәси сәдринин мүавини

Кудашкин Фјодор Давыдович—Азәрбајчан ССР Дөвләт Тәһлүкәсизлији Комитәси сәдринин биринчи мүавини

Почковски Николај Николајевич—Азәрбајчан ССР Назирләр Совети јанында Дөвләт арбитражынын дөвләт арбитри

Шаһбазова Лејла Мүсејиб гызы—АҺИШ һүгуг мәсләһәтханасынын мүдири

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

МӘДӘНИ-МААРИФ ИДАРӘЛӘРИ, КҮТЛӘВИ ИНФОРМАСИЈА ВӘ ТӘБЛИҒАТ ВАСИТӘЛӘРИ ИШЧИЛӘРИНӘ АЗӘРБАЈЧАН ССР ФӘХРИ АДЛАРЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Коммунист тәрбијәси вә республиканын игтисади вә сосиал инкишафы планларынын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилмәсинә зәһмәткешләри сәфәрбәр етмәк ишиндә хидмәтләринә көрә ашағыдакылара фәхри адлар верилсин:

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР МӘДӘНИЈЈӘТ ИШЧИСИ»

Әләсгәров Ағасәлим Кәрим оғлу—Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Игтисадијјат Институту директорунун мүавини

Әләскәрова Рә'на Әһәд гызы — В. И. Ленин Мәркәзи музеји Бакы филиалынын баш елми ишчиси

Алјохин Јури Иванович—тәблиғат вә тәшвигат бөлмәсинин рәиси

Әмраһов Әмраһ Бала оғлу—«Азәрбајчан пионери» гәзетинин редактору

Әсәдуллајев Исфәндијар Мирисмајыл оғлу—Нахчыван МССР тарих музејинин директору

Бабајев Зејнал Мирзә оғлу—«Азәрбајчан кәнчләри» гәзетинин мәс'ул катиби

Бабајев Нурәддин Һәсән оғлу—С. М. Киров адына АДУ-нун журналистика факүлтәсинин профессору вәзифәсини ифа едән

Бабајева Адилә Агабәј гызы—Азәрбајчан ССР «Билик» чәмијјәти идарә һеј'әти сәдринин мүавини

Бабаханов Рүстәм Әләкбәр оғлу—Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин шө'бә мүдири

Һачыјев Логман Әзизбала оғлу — Н. Нәриманов хатирә музејинин директору

Голденберг Арон Михајлович—Азәринформун иттифаг вә харичи өлкәләр мәтбуаты үчүн информасија редаксијасынын баш редактору

Даниелјан Норик Александрович—Мартуни рајон мәркәзләшдирилмиш китабхана системинин директору

Калинин Владимир Дмитријевич—Хәбәрләр Мәтбуат Акентлији Азәрбајчан бөлмәсинин фото мүхбири

Гасымов Агададаш Әлимухтар оғлу—Ч. Чаббарлы адына республика кәнчләр китабханасынын директору

Гулијев Сабир Күләли оғлу—Азәрбајчан Журналистләр Иттифагы јарадычылыг фотостудијасынын директору

Мәммәдов Маис Исмајыл оғлу—ССРИ Дөвләт Телевизија вә Радио Верилишләри Комитәси мүхбир мәнтәгәсинин мүдири

Мәммәдова Сәријјә Ибраһим гызы—М. Ф. Ахундов адына Азәрбајчан дөвләт республика китабханасы каталогларын чешидләнмәси вә тәшкили шө'бәсинин мүдири

Рәһимов Әкбәр Әскәр оғлу — «Совет кәнди» гәзетинин партија һәјаты вә тәблиғат шө'бәсинин мүдири.

Рахил Јури Фјодорович — Азәринформун фото мүхбири

Рүстәмов Тофиг Тағы оғлу—С. М. Киров адына АДУ-нун журналистика факүлтәсинин деканы, Азәрбајчан Журналистләр Иттифагынын катиби

Туран Чавид Һүсејн Чавид гызы—Ч. Чаббарлы адына дөвләт театр музејинин директору

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ПОЛИГРАФЧЫСЫ»

Аванесов Григори Амајакович—26 Бакы комиссары адына мәтбәәнин линотипчиси

Әсәдов Сәрвәр Гулам оғлу—26 Бакы комиссары адына мәтбәәнин чапчы-офсетчиси

Гулијев Тофиг Әләкбәр оғлу—«Коммунист» нәшријјатынын чапчысы

Һүсејнов Камил Һүсејн оғлу—«Коммунист» нәшријјатынын бүкүчү-машинисти

Нәбијев Муса Нәби оғлу—26 Бакы комиссары адына мәтбәәнин директору

Рүстәмова Ирадә Рүстәм гызы—«Гызыл Шәрг» мәтбәәси чилдләмә саһәсинин устасы

Фәрәчуллајев Фејзи Исрафил оғлу—«Коммунист» гәзети редаксијасынын бурахычысы

Сәфәров Фирудин Һашым оғлу—Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы «Елм» нәшријјатынын баш рәссамы

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР РАБИТӘЧИСИ»

Родова Олга Серкејевна — Азәрбајчан ССР Дөвләт Телевизија вә Радио Верилишләри Комитәсинин I дәрәчәли телеграфчысы

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

БАКЫ АЛИ ПАРТИЈА МӘКТӘБИНИН ИШЧИЛӘРИНӘ АЗӘРБАЈЧАН ССР ФӘХРИ АДЛАРЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Партија, совет кадрларынын һазырланмасында вә елмин инкишафында хидмәтләринә көрә ашағыдакылара фәхри адлар верилсин:

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ЕЛМ ХАДИМИ»

Милман Арон Шмулевич — кафедра мүдиринин мүавини, профессор

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР МӘДӘНИЈЈӘТ ИШЧИСИ»

Әлијев Һәмид Зејналабдин оғлу—бејнәлхалг коммунист, фәһлә вә милли азадлыг һәрәкаты кафедрасынын профессору

Ширәлијева Шөвкәт Чәфәр гызы—китабхана мүдири

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ТӘБЛИҒАТЧЫСЫ»

Потселујев Николај Локинович—бејнәлхалг коммунист, фәһлә вә милли азадлыг һәрәкаты кафедрасынын мүдири

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

РЕСПУБЛИКА БӘДӘН ТӘРБИЈӘСИ ВӘ ИДМАН ИШЧИЛӘРИНӘ «АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР БӘДӘН ТӘРБИЈӘСИ ВӘ ИДМАН ХАДИМИ» ФӘХРИ АДЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Республикада бәдән тәрбијәсинин вә идманын инкишафында хидмәтләринә көрә ашағыдакылара «Азәрбајчан ССР әмәкдар бәдән тәрбијәси вә идман хадими» фәхри ады верилсин:

Әһмәд Мәммәд оғлу—ағыр атлетика үзрә ССРИ әмәкдар мәшгчиси

Әзимзадә Елдар Мухтар оғлу—футбол үзрә бејнәлхалг дәрәчәли һаким

Аванесов Серкеј Михајлович—әл топу үзрә ССРИ әмәкдар мәшгчиси

Грунин Александр Абрамович—С. М. Киров адына Азәрбајчан Дөвләт Бәдән Тәрбијәси Институту кимнастика кафедрасынын досенти, Азәрбајчан ССР әмәкдар мәшгчиси

Салтсын Јевкени Иванович—су полосу үзрә Азәрбајчан јығма командасынын баш мәшгчиси

Либнјакова Ирина Фјодоровна—бәдән тәрбијәси илә мүаличә һәкими

Спиридонов Олег Фјодорович—теннис үзрә республика командасынын баш мәшгчиси

Рыскал Инна Валеријевна — ССРИ әмәкдар идман устасы

Шабанова Рәфигә Маһмуд гызы—ССРИ әмәкдар идман устасы

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

ТИЧАРӘТ ИШЧИЛӘРИНӘ АЗӘРБАЈЧАН ССР ФӘХРИ АДЛАРЫ ВЕРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Әһалијә тичарәт хидмәтинин тәшкилиндә хидмәтләринә көрә ашағыдакылара фәхри адлар верилсин:

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ТИЧАРӘТ ИШЧИСИ»

Асышникова Лјудмила Николајевна—Бакы шәһәри Октјабр рајон јејинти мәһсуллары тичарәти идарәси 1 нөмрәли мағаза-базасынын мүдири

Һәсәнова Зиба Чаббарәли гызы—Бакы шәһәри тичарәт идарәсинин рәиси

Гуринова Анастасија Петровна—Сумгајыт шәһәри ичтимаи иашә трести 3 нөмрәли јемәкханасынын ашпазы

Һүсејнов Һүсејн Гурбан оғлу—Чәбрајыл рајон истеһлак чәмијјәтинин сатычысы

Һүсејнов Музәффәр Чәлал оғлу—Нахчыван кооперативләр иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри

Јадикарова Ханымгыз Чарулләһ гызы—Көјчај Рајон Истеһлак Чәмијјәти Ичтимаи Иашә Мүәссисәләри Бирлијинин ашпазы

Зәркәров Әзиз Исмајыл оғлу—Азәрбајчан ССР Тичарәт Назирлији «Азәрајгаббытичарәт» топдансатыш базасынын директору

Захарјан Јерсик Михајловна—Әскәран рајон истеһлак чәмијјәтинин сатычысы

Ибраһимов Шаһсувар Чәлал оғлу—Азәрнефт Истеһсал Бирлији фәһлә тәчһизаты шө'бәсинин рәиси

Исмајылов Исмајыл Һачыбала оғлу—Азәрбајчан ССР Дөвләт Тәһлүкәсизлији Комитәси Ф. Дзержински адына истираһәт евинин баш ашпазы

Мәммәдов Әнвәр Муса оғлу—Ағсу рајон истеһлак чәмијјәти идарә һеј'әтинин сәдри

Мәһәррәмова Кишвәр Бабакиши гызы—Ләнкәран шәһәр гарышыг маллар тичарәти идарәси 15 нөмрәли мағазасынын кассир-нәзарәтчиси

Мәммәдова Нијјәт Балаға гызы—Бакы шәһәри Нәриманов Ичтимаи Иашә Мүәссисәләри Бирлији 3 нөмрәли јемәкханасынын мүдири.

Мирзәјев Чабир Мустафа оғлу — «Салјут» кафесинин мүдири

Мәчидов Әләскәр Ибраһим оғлу—Гусар рајон истеһлак чәмијјәтинин мағаза мүдири

Мустафајев Әләс Паша оғлу—Азәрбајчан ССР тичарәт назиринин мүавини

Рәһимов Фирдос Бәһрам оғлу—Ләнкәран рајон истеһлак чәмијјәти идарә һеј'әтинин сәдри

Рүстәмова Римма Худуш гызы—Бакы шәһәри тичарәт идарәси Бакы универсал мағазасынын сатычысы

Сәфәрова Рәһилә Сүлејман гызы—Загатала рајон кооперативләр иттифагынын сатычысы

«АЗӘРБАЈЧАН ССР ӘМӘКДАР ИГТИСАДЧЫСЫ»

Зејналов Мәммәдәли Паша оғлу—Ағдам рајон истеһлак чәмијјәти план шө'бәсинин рәиси

Муштагов Нәсрәддин Нәчмәддин оғлу—Исмајыллы рајон кооперативләр иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри

Тер-Ионесјан Седа Аршаковна—Азәриттифагын әмәк вә әмәк һаггы шө'бәсинин баш игтисадчысы

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

Н. И. НОЗДРЈА ЈОЛДАШЫН АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘХРИ ФӘРМАНЫ ИЛӘ ТӘЛТИФ ЕДИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Партија органларында, халг нәзарәти органларында узун илләр сәмәрәли ишинә көрә вә анадан олмасынын алтмыш иллији илә әлагәдар олараг Азәрбајчан ССР Халг Нәзарәти Комитәси сәдринин мүавини Николај Иванович **Ноздрја** јолдаш Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин **Фәхри Фәрманы** илә тәлтиф едилсин.

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин сәдри
Г. ХӘЛИЛОВ

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА

Бакы шәһәри, 3 декабр 1982-чи ил.

МҮҺҮМ ВӘЗИФӘЛӘР

Совет һәмкарлар иттифаглары, өлкәнин бүтүн зәһмәткешләри Сов.ИКП МК нојабр (1982-чи ил) пленумунун јекунларыны гызғын бәјәнирләр вә партијанын кестәришләрини һәјата кечирмәк әзминдәдирләр. Бу барәдә ҮИҺИМШ-ин декабрын 3-дә Москвада кечирилмиш пленумунун иштиракчылары данышмышлар.

Сов.ИКП МК пленумунун гәрарларыны һәјата кечирмәк вә 1983-чү илдә ССРИ-нин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планынын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилмәси үчүн зәһмәткешләри сәфәрбәрлијә алмаг саһәсиндә һәмкарлар иттифагларынын вәзифәләри мүзакирә олунмушдур.

ҮИҺИМШ сәдри С. А. Шаләјев мә'рузә етмишдир.

Гејд едилмишдир ки, јени Дөвләт планы вә бүдчәси әмәк адамына Коммунист Партијасынын, Совет дөвләтинин гајғысынын инандырычы тәзаһүрүдүр, Сов.ИКП XXVI гурултајы гәрарларынын реал сурәтдә һәјата кечирилмәси демәкдир.

Пленумда гејд едилмишдир ки, әмәк мәһсулдарлығыны јүксәк сүр'әтлә артырмаг кими чох мүһүм халг тәсәррүфаты вәзифәсинин јеринә јетирилмәсинә һәмкарлар иттифагларынын көмәјини артырмаг, һәр саһәдә гәнаәт вә гәнаәтчиллик уғрунда зәһмәткешләрин әсл күтләви һәрәкатыны кенишләндирмәк, сәнајенин база саһәләринин даһа да инкишаф етдирилмәси илә әлагәдар мәсәләләрин һәллинә даһа фәал сурәтдә гошулмаг лазымдыр.

Һәмкарлар иттифаглары өлкәнин Әрзаг програмыны һәјата кечирмәк, халг истеһлакы малларынын истеһсалыны артырмаг вә кејфијјәтини јахшылашдырмаг ишинә хүсуси диггәт јетирмәлидирләр.

Пленум бир даһа гејд етмишдир ки, инсана, онун әмәк вә мәишәт шәраитинин јахшылашмасына гајғы һәмкарлар иттифагларынын әсас вәзифәләриндән бири олмушдур вә олараг галыр.

Сов.ИКП МК катиби И. В. Капитонов пленумун ишиндә иштирак етмишдир. (СИТА).

ВАХТЫНДАН ӘВВӘЛ

Азәрбајчан ССР Дөвләт Кәнд Тәсәррүфаты Истеһсал Техники-Тә'минат Комитәси 1 нөмрәли ихтисаслашдырылмыш базасынын коллективи иллик планы вә сосиалист өһдәликләрини бүтүн кестәричиләр үзрә вахтындан хејли әввәл, артыгламасилә јеринә јетирмишдир.

Мүәссисә дәфәләрлә ССРИ Дөвләт Кәндтехтә'минат Комитәсинин, ССРИ Кәнд Тәсәррүфаты Ишчиләри Һәмкарлар Иттифагы Мәркәзи Комитәсинин вә Кәнд Тәсәррүфаты Ишчиләри Һәмкарлар Иттифагы Республика Комитәсинин кечичи Гырмызы бајрагларына лајиг көрүлмүшдүр.

●СИЈАСИ СӨҺБӘТ

Халгларын ирадәси илә јарадылмыш иттифаг

Инди чохмилләтли дөвләтимизин шанлы јубилејини гејд едәркән онун бүнөврәсинин гојулдуғу күнләри миннәтдарлыгла хатырлајырыг. Бөјүк Октјабрын јаратдығы илк совет республикасы — Русија Федерасијасы ваһид иттифаг дөвләтинин тәшкилиндә һәлледичи рол ојнады. Советләр өлкәсинин бүтүн милләтләри вә халглары гардашчасына достлуг вә әмәкдашлыг мүнасибәтләрини бәргәрар етмәк уғрунда мүбаризәдә онун әтрафында сых бирләшдиләр. Бејнәлмиләлчилик сијасәти јеритмәклә, бүтүн милләтләрин мүстәгил сурәтдә өз мүгәддәратыны тә'јин етмәк һүгугуну гәбул етмәклә, кечмиш чар Русијасынын игтисади вә мәдәни чәһәтдән кери галан милли учгарларына тәмәннасыз јардым етмәклә рус халгы јени, сосиалист милли мүнасибәтләри нүмунәси кестәрди, бөјүк чазибә гүввәси олду. В. И. Ленинин даһијанә узагкөрәнликлә дедији бу сөзләр һәгигәтә чеврилди ки, «азад милләтләрин ајры-ајры мүхтәлиф федерасијалары ингилабчы Русија әтрафында кетдикчә даһа чох бирләшәчәкдир. Бу федерасија тамамилә көнүллү сурәтдә, јалан вә гылынч олмадан бөјүјәчәкдир, һәм дә бу федерасија јенилмәздир. Онун јенилмәзлијинин ән јахшы рәһни бизим өз өлкәмиздә јаратмагда олдуғумуз ганунлардан, дөвләт гурулушундан ибарәтдир».

ЧОХМИЛЛӘТЛИ совет иттифаг дөвләти јаратмаг уғрунда бирләшдиричилик һәрәкатында дикәр совет республикалары илә јанашы, Азәрбајчан ССР фәал рол ојнамышдыр.

Совет һакимијјәти гәләбә чалыб фәһлә-кәндли дөвләти јарадылан кими, Азәрбајчан халгы Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын наилијјәтләрини, мүбаризәдә газанылмыш азадлыг вә истиглалијјәти әл-әлә вериб горумаг үчүн рус халгы илә, дикәр халгларла бирләшмәк әзминдә олдуғуну билдирди. Али һакимијјәт органы олан Азәрбајчан Ингилаб Комитәсинин әһалијә 1920-чи ил 29 апрел тарихли мүрачиәтиндә дејилирди: «...Ингилаб Комитәси Азәрбајчан Совет Республикасы адындан Русија Сосиалист Федератив Совет Республикасына гаршылыглы е'тимада вә еһтирама әсасланан сых гардашлыг иттифагы тәклиф едир. Совет Русијасы вә Совет Азәрбајчаны фәһлә вә кәндлиләринин өз гүввәләрини бирләшдирмәләри вә гаршылыглы көмәји Гафгазда вә Шәргдә фәһлә ингилабы гәләбәсинин мөһкәм рәһнидир».

Азәрбајчан Ингилаб Комитәсинин декрети илә Азәрбајчан ССР-ин силаһлы гүввәләри 1920-чи ил мајын 1-дән милли гошун һиссәләри кими РСФСР-ин бирләшмиш силаһлы гүввәләринин тәркибинә дахил олду. 1920-чи илин ијун-август ајларында РСФСР илә Азәрбајчан ССР арасында ашағыдакы сазишләр бағланылды: Бакыја ән вачиб әрзаг мәһсуллары кәтирилмәси һаггында; дәмир јолу нәглијјатынын идарә олунмасыны бирләшдирмәк һаггында; почт, телеграф, телефон вә радио рабитәси саһәсиндә әмәкдашлыг һаггында; бејнәлхалг базарда харичи тичарәт органларынын биркә чыхышлары һаггында.

Бу сазишләр маһијјәт е'тибарилә Совет Азәрбајчанынын Совет Русијасы вә дикәр совет республикалары илә һәрби иттифага дахил олмасы демәк иди. РСФСР өз бејнәлмиләлчилик борчуну јеринә јетирәрәк, вәтәндаш мүһарибәсинин вә харичи мүдахиләнин давам етдији шәраитдә Азәрбајчанда Совет һакимијјәтинин мөһкәмләндирилмәсинә, онун сәрһәдләринин тәһлүкәсизлијинин тә'мин едилмәсинә јорулмадан гајғы кестәрирди. Загафгазијанын инкилисләр тәрәфиндән ишғал едилмәси тәһлүкәси илә әлагәдар олараг 1920-чи ил октјабрын 29-да В. И. Ленин Шимали Гафгазда олан И. В. Сталинә јазмышды: «...Антанта Бакынын үзәринә кәләчәкдир. Гурудан вә дәниздән Бакынын әтрафыны мөһкәмләндирмәк, ағыр артиллерија кәтиртмәк вә саир үчүн тә'чили сурәтдә тәдбирләр дүшүнүб һазырлајын». 1920-чи ил нојабрын 13-дә В. И. Ленин телеграфла И. В. Сталиндән сорушмушду: «...Бакынын әтрафыны мөһкәмләндирмәк үчүн там чиддијјәтлә иш көрүлүрмү?». РСФСР һөкумәтинин тапшырығы илә халг харичи ишләр комиссары К. В. Чичерин 1920-чи ил нојабрын 16-да Бөјүк Британијаја нота көндәрәрәк Батумун инкилис гошунлары тәрәфиндән ишғалына гаршы гәти протест етмишди, чүнки бу, Совет Русијасы үчүн, онун мүттәфиги олан Азәрбајчан ССР үчүн билаваситә тәһлүкә төрәдирди.

Беләликлә, Совет Русијасы Азәрбајчан халгынын дөвләт мүстәгиллијини нәинки тәсдиг етди, һәм дә дахили вә харичи дүшмәнләрин бирләшмиш гүввәләринә гаршы мүбаризәдә она һәлледичи һәрби вә дипломатик јардым кестәрди. Өзү корлуг чәкдијинә бахмајараг РСФСР Азәрбајчан зәһмәткешләринә әрзаг мәһсуллары илә көмәк етмәјә имкан тапырды.

АЗӘРБАЈЧАН халгы өз мүттәфиглик борчуна даим садиг галырды. Көнүллүләрдән ибарәт I Бакы фәһлә полку Вранкелин дармадағын едилмәсиндә иштирак етди. Гызыл Ордуну јаначагла тә'мин едән Бакы нефтчиләри әсл гәһрәманлыг кестәрдиләр. Г. К. Орчоникидзе јазмышды: «Игтисади дағынты чәбһәсини јармаға көмәк кестәрмиш Бакы пролетаријатынын хидмәтләри шанлы I Сувари Ордунун хидмәтләринә бәрабәр тутула биләр».

РСФСР-ин Азәрбајчан ССР вә дикәр гардаш совет республикалары илә һәрби-сијаси иттифагы мејдана кәлди, мөһкәмләнди вә имтаһандан шәрәфлә чыхды. Орду вә донанманын бирләшдирилмәси, бүтүн мадди еһтијатларын сәфәрбәрлијә алынмасы вә бирләшмиш дөвләт апаратынын әлиндә чәмләшдирилмәси, мөвчуд истеһсал васитәләриндән, јаначагдан, хаммалдан вә әрзагдан сәмәрәли истифадә едилмәси сајәсиндә совет халгы дүнја империализминә вә тәпәдән дырнағадәк силаһланмыш дахили әксингилаб гүввәләринә галиб кәлди.

Дөвләт тәһлүкәсизлијини тә'мин етмәк вә мүһарибә нәтичәсиндә зәиф дүшмүш халг тәсәррүфатыны бәрпа етмәк вәзифәләри совет республикаларынын әмәкдашлыг вә гаршылыглы јардым практикасыны инкишаф етдириб тәкмилләшдирмәји, республикаларын һәрби иттифагыны онларын тәсәррүфат иттифагы илә тамамламағы, бу иттифагы һүгуги чәһәтдән һәртәрәфли тәнзимләмәји тәләб едирди.

Һәрби-тәсәррүфат иттифагыны мүгавилә илә тәнзим етмәк тәчрүбәси илк дәфә РСФСР илә Азәрбајчан ССР арасында тәтбиг олунду. 1920-чи ил октјабрын 30-да онлар һәрби-игтисади иттифаг һаггында мүгавилә вә алты сазиш бағладылар: һәрби дәниз мәсәләләри барәсиндә; әрзаг сијасәтини бирләшдирмәк һаггында; почт, телеграф, телефон вә радиотелеграфын идарә олунмасыны бирләшдирмәк һаггында; малијјә мәсәләләри һаггында; харичи тичарәт мәсәләләри вә ваһид игтисади сијасәт јеридилмәси һаггында.

«Ики республиканын һәрби-игтисади иттифагы һаггында Азәрбајчан вә Русијанын мүгавиләси»ндә кестәрилирди ки, «Азәрбајчан Совет Сосиалист Республикасы һөкумәти илә Русија Сосиалист Федератив Совет Республикасы һөкумәти Азәрбајчан вә Русија зәһмәткешләринин мәнафејинин там үмумилијини дәрк едәрәк вә үмуми дүшмән олан бејнәлхалг буржуазијаја гаршы ағыр мүбаризәдә ики гардаш республиканын өз гүввәләрини јалныз тамамилә бирләшдирмәклә мүвәффәгијјәт газана биләчәјини нәзәрә алараг... өз араларында сых һәрби иттифаг вә малијјә-игтисади иттифаг бағлајырлар».

Азәрбајчан зәһмәткешләри РСФСР илә һәрби-тәсәррүфат иттифагы бағланмасыны бөјүк руһ јүксәклији илә гаршыладылар. 1920-чи ил нојабрын 7-дә Азәрбајчан ССР-ин РСФСР-дәки фөвгәл'адә вә сәлаһијјәтли нүмајәндәси Б. Шаһтахтински мүгавиләнин вә сазишләрин һазырланмасына тәшәббүс кестәрән вә рәһбәрлик едән В. И. Ленинә Азәрбајчан халгынын миннәтдарлыг һиссләрини ифадә едәрәк јазмышды:

«Владимир Илич!

Сизин сајәниздә Азәрбајчанла мүгавилә бағланмыш вә елә гәрарлар гәбул едилмишдир ки, онлардан јерләрдә дүзкүн истифадә олунмасы Азәрбајчанда совет гурулушуну мөһкәмләндириб бүтүн халгын гурулушуна чевирәр. Сизә тәшәккүрүмү шәхсән билдирмәк арзум нә гәдәр күчлү олса да, вахтынызы алмаға чәсарәт етмәдим. Билирәм ки, дүнјанын мүрәккәб мәсәләләринин һәлли үчүн һәр дәгигәниз чох гијмәтлидир.

Буна көрә дә Бакыја јола дүшмәздән әввәл ичазәнизлә Азәрбајчанын зәһмәткеш күтләләри адындан, өз адымдан Сизә дәрин вә сәмими миннәтдарлығымызы билдирмәк истәјирәм».

Совет Русијасы һәрби-тәсәррүфат иттифагында бирләшән республикаларын һамысына, о чүмләдән Азәрбајчан ССР-ә һәртәрәфли јардым кестәрирди. В. И. Ленинин силаһдашы Н. Нәриманов 1921-чи ил мајын 6-да I Үмумазәрбајчан Советләр гурултајынын трибунасындан Азәрбајчан халгынын мүгәддәратында РСФСР-ин ролуну гејд едәрәк демишди: «Совет Русијасы олмаса, Совет Азәрбајчаны ола билмәз».

Өлкәнин мүдафиә габилијјәтинин мөһкәмләнмәсинә, халг тәсәррүфатынын инкишафына һәр бир совет республикасы өз пајыны верирди. В. И. Ленин 1920-чи ил декабрын 22-дә VIII Үмумрусија Советләр гурултајындакы мә'рузәсиндә демишди: «Инди, Азәрбајчан республикасында фәһләләрин кестәрдији бөјүк чошғунлуг шәраитиндә, биздә јаранмыш олан достлуг мүнасибәтләри шәраитиндә, Халг Тәсәррүфаты Шурасынын вердији бачарыглы рәһбәрләрлә нефт иши јахшы кедир вә јаначаг мәсәләсиндә ишимиз јахшылашмаға башлајыр».

Совет һакимијјәти илә силаһлы мүбаризәдә мәғлубијјәтә уғрајан империализм өлкәләри биркә дипломатик тәзјиг јолу илә совет халгларыны Октјабр ингилабынын наилијјәтләриндән имтина етмәјә — чар һөкумәтинин борчлары илә разылашмаға, миллиләшдирилмиш мүәссисәләри кечмиш саһибләринә гајтармаға вә саирәјә мәчбур етмәк истәјирдиләр.

Совет республикалары өзләринин пролетар һәмрә'јлијини јенидән нүмајиш етдирдиләр. 1922-чи ил февралын 22-дә имзаладыглары протоколда совет республикалары РСФСР һөкумәтинә тапшырдылар ки, гаршыдакы Ченеврә бејнәлхалг конфрансында онларын мәнафејини тәмсил вә мүдафиә етсин, һабелә онларын адындан бејнәлхалг мүгавиләләр вә сазишләр бағласын вә имзаласын. 1922-чи илин апрелиндә кечирилән бу конфрансда биркә совет нүмајәндә һеј'әтинин тәркибиндә Азәрбајчан ССР-и Н. Н. Нәриманов тәмсил едирди. Бакы Советинин она Азәрбајчан зәһмәткешләри адындан вердији хүсуси тапшырыгда бүтүн совет республикаларынын игтисади вә сијаси һүгугларыны вә мәнафеләрини бүтүн совет нүмајәндә һеј'әти илә бирликдә мүдафиә етмәк лазым кәлдији кестәрилирди. Тапшырыгда гејд едилирди ки, империалист дөвләтләринин бирләшмиш чәбһәсинә «совет өлкәләринин сых бирләшмиш ваһид иттифагы» гаршы гојулмалыдыр.

Дүнја капитализминин планлары алт-үст едилди. О, совет республикаларыны әсарәт алтына алмаға чәһд кестәрдији бир заманда совет нүмајәндә һеј'әти тәрксилаһ, халглар арасында әсл сүлһ, сосиал-игтисади гурулушлары мүхтәлиф олан дөвләтләрин динч јанашы јашамасы програмыны ирәли сүрдү.

Азәрбајчан, Күрчүстан вә Ерменистан совет республикаларына буржуа-милләтчи режимләрин һөкмранлығындан галан ағыр ирсин ләғв едилмәси, дағыдылмыш игтисадијјаты бәрпа вә инкишаф етдирмәк, харичи һәрби мүдахилә тәһлүкәсини нәзәрә алараг өлкәнин мүдафиәсини мөһкәмләндирмәк, Загафгазија халглары арасында милләтләрарасы сүлһ вә достлуг јаратмаг вәзифәләри Совет Русијасы илә сых әмәкдашлыг јарадылмасыны тәләб етмәклә бәрабәр, Загафгазија республикаларынын ваһид дөвләт иттифагы һалында бирләшмәсини дә тәләб едирди.

Зәһмәткешләр Загафгазија Федерасијасынын јарадылмасы идејасыны гызғын мүдафиә етдиләр. С. М. Киров 1921-чи илин декабрында демишди: «Азәрбајчанда биз чох изаһат апармалы олмадыг. Федерасија јаратмаг фикри ортаја атылдыгда буна севинмәјән бир нәфәр дә фәһлә олмады».

ЗСФСР-ин јарадылмасы Загафгазија республикаларынын гардашчасына әмәкдашлығыны, бу республикаларда јени сијаси вә игтисади гурулушун мөһкәмләндирилмәсини тә'мин едән күчлү амил олду, чохмиллэтли ваһид совет иттифаг дөвләтинин јарадылмасы уғрунда бирләшдиричилик һәрәкатынын јекун мәрһәләсиндә сон дәрәчә мүһүм рол ојнады.

СОВЕТ сосиалист республикаларыны објектив олараг федерасијаја доғру апаран вәзијјәти дәгиг мүәјјәнләшдирән В. И. Ленин «Милли мәсәләјә вә мүстәмләкә мәсәләсинә даир тезисләрин илк гејдләри (Коммунист Интернасионалынын икинчи гурултајы үчүн)» әсәриндә јазмышды ки, совет республикаларынын федератив иттифагы олмаса, дүшмән капиталист әһатәси шәраитиндә онларын дөвләт тәһлүкәсизлијини горумаг, халг тәсәррүфатыны бәрпа етмәк вә онун планлашдырылмасыны тәшкил етмәк, зәһмәткешләрин рифаһыны јүксәлтмәк мүмкүн дејилдир.

Совет сосиалист республикаларынын федератив бирлији формаларынын һазырланмасында В. И. Ленинин чох бөјүк хидмәти олмушдур. О, совет республикаларынын РСФСР тәркибинә мухтар ваһидләр кими дахил олмасыны нәзәрдә тутан мухтаријјәтләшдирмә планыны рәдд етмишдир. В. И. Ленин 1922-чи ил сентјабрын 26-да РК(б)П МК Сијаси Бүросу үзвләринә мәктубунда РСФСР дахил олмагла совет республикаларыны там бәрабәрлик әсасында бирләшдирмәји, «Совет Республикалары Иттифагы» јаратмағы тәклиф етмишди. О, јазмышды: «...Биз өзүмүзү Украјна ССР вә башгалары илә һүгугча бәрабәр һесаб едирик вә онларла бирликдә вә бәрабәр олараг јени иттифага, јени федерасијаја, «Авропа вә Асија Совет Республикаларынын Иттифагына» дахил олуруг».

Иттифаг дөвләти јаратмаг уғрунда совет республикаларынын бирләшдиричилик һәрәкаты 1922-чи илин август-декабр ајларында кениш вүс'әт алды. ССРИ тәшкил етмәк ишиндә илк тәшәббүс кестәрән республикалар арасында Загафгазија республикалары, о чүмләдән Азәрбајчан ССР дә вар иди. Декабрын 13-дә Бакыда I Загафгазија Советләр гурултајында Г. К. Орчоникидзенин мә'рузәси үзрә ССРИ јарадылмасынын вахты чатдығы вә зәрури олдуғу һаггында гәрар гәбул едилди, X Үмумрусија Советләр гурултајынын вә ССР Иттифагы I Советләр гурултајынын ишиндә иштирак етмәк үчүн нүмајәндә һеј'әтләри сечилди.

VII Үмумукрајна Советләр гурултајында (13 декабр 1922-чи ил), IV Үмумбелорусија Советләр гурултајында (16 декабр 1922-чи ил), X Үмумрусија Советләр гурултајында (26 декабр 1922-чи ил) да бу чүр гәрарлар гәбул едилди.

1922-чи ил декабрын 30-да ССРИ-нин I Советләр гурултајында ССР Иттифагынын јарадылмасы һаггында бәјаннамә вә мүгавилә јекдилликлә гәбул едилди. Бунлар совет сосиалист республикаларынын чохмиллэтли ваһид иттифаг дөвләтиндә бирләшмәсинин һүгуги чәһәтдән тәсбит етди.

ССРИ-нин тәшкили һаггында мүгавиләдә бүтүн республикаларын нүмајәндәләринин, о чүмләдән Азәрбајчанын көркәмли дөвләт хадимләри Г. Мусабәјовун, Ч. Илдырымын, М. Д. Һүсејновун, Л. Мирзојанын вә башгаларынын имзалары варды. Азәрбајчан ССР һаглы олараг Совет Иттифагынын тә'сисчиләриндән бири сајылыр.

ХАЛГЛАРЫН Совет Сосиалист Республикалары Иттифагы һалында бирләшмәси көзәл бәһрәләр вермишдир. Бу, сосиализм чәмијјәтинин гурулмасыны, мүвәффәгијјәтлә инкишаф етмәсини вә индики јүксәк јеткинлик дәрәчәсинә чатмасыны, бүтүн милләтләрин вә халгларын әсл тәрәггисини, онларын мүасир ичтимаи тәрәгги зирвәләринә галхмасыны вә инсанларын тарихән јени сосиал вә бејнәлмиләл бирлији олан ваһид совет халгынын мејдана кәлмәсини тә'мин етмишдир.

Мадди вәсаитин вә сә'јләрин ваһид халг тәсәррүфаты комплексиндә бирләшдирилмәси, халгларын гардашчасына әмәкдашлығы вә гаршылыглы јардымы өлкәмизин бүтүн милләтләринә вә халгларына 60 ил әрзиндә әсрләрә бәрабәр јол кечмәк, сосиал-игтисади вә мә'нәви инкишафда әзәмәтли мүвәффәгијјәтләр газанмаг имканы вермишдир. Бүтүн мүттәфиг республикаларын мадди вә мә'нәви потенсиалыны артырмаға, бүтүн өлкәнин аһәнкдар инкишафы үчүн ондан максимум истифадә етмәјә кениш јол ачылмышдыр.

Бүтүн бунлары Совет Азәрбајчанынын тимсалында ајдын көрмәк олар. ССРИ-нин гардаш халглары аиләсиндә Коммунист Партијасынын рәһбәрлији алтында республикамызын зәһмәткешләри Ленинин Азәрбајчаны Шәргин гапысында нүмунәви республикаја чевирмәк арзусуну һәјата кечирмишләр.

Азәрбајчан доггузунчу вә онунчу бешилликләрдә хүсусилә бөјүк мүвәффәгијјәтләр газанмышдыр. Азәрбајчан КП МК-нын тарихи август (1969-чу ил) пленумундан сонра Мәркәзи Комитәнин бөјүк вә мәгсәдјөнлү сијаси, идеоложи вә тәшкилатчылыг иши нәтичәсиндә республика тәсәррүфат инкишафынын, сосиал вә мәдәни инкишафын өн хәттинә чыхмышдыр. О, онунчу бешиллијин тапшырыгларыны мүттәфиг республикалар арасында биринчи олараг вахтындан әввәл, дөрд ил ики ај јарыма јеринә јетирмиш вә үчүнчү дәфә ән јүксәк мүкафата — Ленин орденинә лајиг көрүлмүшдүр.

Республиканын әмәкчиләри газанылмыш мүвәффәгијјәтләри мөһкәмләндирәрәк он биринчи бешилликдә уғурлу старт көтүрмүшләр. Азәрбајчан ССР сәнаје зәһмәткешләри Сов.ИКП XXVI гурултајынын, Азәрбајчан КП XXX гурултајынын гәрарларыны һәјата кечирмәклә, Бөјүк Октјабрын 65-чи илдөнүмүнү вә ССРИ-нин 60 иллијини ләјагәтлә гаршыламаг уғрунда сосиализм јарышыны кенишләндирмәклә мәһсулун үмуми һәчминә, әмәк мәһсулдарлығынын јүксәлдилмәсинә вә бир чох мүһүм мәһсул нөвләринин бурахылышына даир 1981-чи ил планыны вә 1982-чи илин он ајлыг планыны вахтындан әввәл өдәмишләр.

Азәрбајчанын колхоз вә совхоз әмәкчиләри дөвләтә кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары сатышына даир сосиалист өһдәликләринин јеринә јетирилдији һаггында өлкәдә биринчи олараг рапорт вермишләр.

Республика өз мүвәффәгијјәтләрини Коммунист Партијасынын вә Совет дөвләтинин чох бөјүк гајғысы нәтичәсиндә газанмышдыр. Азәрбајчан ССР-дә халг тәсәррүфатынын инкишаф етдирилмәси һаггында Сов.ИКП МК-нын вә ССРИ Назирләр Советинин беш хүсуси гәрары буна ән јахшы сүбутдур.

Вәтәнимизин сәадәти вә тәрәггиси наминә Азәрбајчан халгынын кестәрдији рәшадәт беш орденлә вә сон он ики илдә Үмумиттифаг сосиализм јарышында газанылмыш он ики Гырмызы бајрагла гејд едилмишдир.

Республиканын зәһмәткешләри Сов.ИКП МК нојабр пленумунун, онунчу чағырыш ССРИ Али Совети једдинчи сессијасынын сәнәдләрини, Сов.ИКП МК-нын Баш катиби Ј. В. Андропов јолдашын нитгиндә гаршыја гојулан вәзифәләри јекдилликлә бәјәнмиш, Ленин партијасы әтрафында даһа сых бирләшмәклә коммунизм гуручулуғунда јени бөјүк мүвәффәгијјәтләр газанмаг әзминдә олдугларыны билдирмишләр.

Халгларын ирадәси илә, һүгуг бәрабәрлијинә вә демократија даир Ленин принсипләри әсасында јарадылмыш чохмиллэтли иттифаг дөвләти бу күн бөјүк гүввәдир, совет халгынын дөвләт бирлијини тәчәссүм етдирир, коммунизм идеалларынын һәјата кечирилмәси уғрунда, јер үзүндә мөһкәм сүлһ уғрунда мүбаризәдә бүтүн милләтләри вә халглары сых бирләшдирир.

А. МИЛМАН,
һүгуг елмләри доктору, профессор.